

Neptun kód (tanrendből):		BTOTOR2N02 BTOTOR2L02		
Az óra címe:		Oktató(k):	Tárgyjegyző:	
Az antik Róma története és kultúrája		Szlávik Gábor	Dr. habil. Szlávik Gábor (CSc)	
Az óra címe angol nyelven:				
Roman History and Roman Culture from the earliest Times to 476 A.D.				
Az óra tanterv szerinti felhasználhatósága (felhasználás más képzésben kóddal együtt):				
Az óra típusa (előadás, szeminárium, gyakorlat):	Beszámolási kötelezettség (gyak.jegy, kollokvium)	Heti óraszám:	Kreditérték:	Előfeltétel (kóddal):
előadás	Koll.	2	3	
Az óra tartalmi ismertetése:				
A tizenkét nagyobb egységre bontott előadássorozat keretében a római állam történetével ismerkedhetnek meg a hallgatók. A képzés elsődleges célja: a Földközi-tenger medencéjét sajátos politikai és gazdasági egységbe, illetve időszakosan és regionálisan: egyfajta mentális egységbe is foglaló <i>Imperium Romanum</i> növekedésének, a mediterrán térség páratlan fellendülését eredményező – ám megannyi ellentmondástól terhelt – virágkorának, majd hosszan elhúzódó válságának bemutatása. A már az antik szerzőknél is preferált szempontok elsődleges érvényesítése mellett (Róma városa, a vezető rendek, a hadsereg, a provinciák), az előadássorozatot választó hallgatók megannyi más szempontot is érvényesítő betekintést nyerhetnek a római társadalomtörténet kérdéseibe (l. külön. a nyugati, ill. a keleti provinciák városi vezető rétegének, <i>municipalis ordo</i>jának eltérő strukturális vonásait). A képzés második szakasza különös hangsúllyal érinti a <i>principatus</i>nak (a monarchia e sajátosan „római”, államjogilag, de ténylegesen is nehezen klasszifikálható típusának) a kiformalódásához, majd megszilárdulásához vezető okokat; amiként záró részében kitér majd a <i>dominatus</i> létrejöttét előidéző politikai tényezőkre, a társadalmi szerkezet kényszerű átalakulására (9. előadás), ill. a Birodalom feltartóztathatatlan hanyatlásának valószínűsíthető okaira (10; vö. 12. előadás) is. Az Európa egységesülését célzó jelenlegi törekvéseket tekintve, bizonyos aktualitással is bír a császárok Rómájának a lényegi elemek megragadásával történő bemutatása. Azé a birodalomé, amelynek keretei között a megannyi ellentmondástól – így a rabszolgaság a marxista kutatók által korábban túlhangsúlyozott ellentmondásaitól is – marcangolt mediterrán világ, néhány századnyi haladékok nyerve (lényegi, majd többé-kevésbé lényeginek mondható vonásaiban) még egyáltalán fennmaradhatott. A kronologikus sorrendben haladó előadások kitérnek a római művelődéstörténet főbb kérdéseire is, markánsan kiemelve mindazokat az elemeket, amelyek napjainkig éreztetik hatásukat az európai kultúrában.				
Az óra tematikája (12 hétre lebontva):				
<u>A félév tervezett menete:</u>				
(1) Általános bevezetés: a „római” történelem fogalma, korszakolása, valamint – komparatív – jelentősége az ókori államalakulatok és társadalmak rendszerében. Az előadássorozatban érintett történeti események tágabb, ill. szűkebb földrajzi színterének vázlatos bemutatása. Primér és szekundér források. A királyság és a római köztársaság korának megjelenítése az antik történetíróknál, valamint az újabb kutatások tükrében. A „római” történelem mint a közösségi és egyéni szintű cselekvések mintája a későbbi korok számára. (2) A korai Róma és az etruszkok: az Appenni-félsziget természetföldrajza. A korai Itália. A vaskori Itália népei. Az etruszkok. Róma kialakulása, a királyság kora. (3) A rendi küzdelmek kora, Itália meghódítása. Belső történet Kr. e. 287-ig.: a patrícius-plebeius küzdelmek kora Külső történet Kr. e. 265-ig: Itália meghódítása. A korai köztársaság államszerkezete, társadalmi és gazdasági viszonyai. A római gazdaság és társadalom a Kr.e. II. században 133-ig. (4) Küzdelem a hegemoniáért: a nyugati mediterrán térség természetföldrajza. Róma és				

Karthágó küzdelmei a III.. században. A keleti mediterrán térség természetföldrajza. Róma és a hellenisztikus államok története Egyiptom provinciává szervezéséig.

(5) A köztársaság válsága. Belső történet Kr. e. 31-ig: a Gracchusok kora. A polgárháborúk kora az actiumig csatáig (Kr. e. 31.). Ezen belül küln. a sullai „alkotmány” és Caesar „monarchiája”.

(6) Gracchusoktól Neroig (A): Augustus principatusa

(7) A Gracchusoktól Neroig (B): A Claudiusok kora

(8) A Flaviusok kora. A római kultúra a kései köztársaság idején, ill. a császárság első évszázadában

(9) Az Antoninusok kora

(10) A Kr. u. második század gazdasági-társadalmi virágzása

(11) A Severusok kora. A katonai anarchia időszaka. Pannonia története és régészeti emlékei Kr. u. 167-ig

(12) A dominatus kora. In: Pannonia története és régészeti emlékei a helyi provinciális igazgatás összeomlásáig. A birodalom kettészakadása, a Nyugat-római birodalom bukása. Visszapillantás és kitekintés

5 vizsgakérdés a kötelező irodalom alapján:

1. Az etruszkok. Róma kialakulása, a királyság kora

2. A korai köztársaság államszerkezete, társadalmi és gazdasági viszonyai

3. A római gazdaság és társadalom a Kr.e. 2. században 133-ig

4. Róma és a hellenisztikus államok története Egyiptom provinciává szervezéséig

5. Az Antoninusok kora

A Valentinianus dinasztia

Jegy szerzésének feltételei (pl. Zárthelyi, stb.):

kollokvium

Kötelező irodalom (max. 3 tétel):

(I.) A vizsgára való felkészüléshez, ill. a szemináriumi referátumok készítéséhez is felhasználható általános művek:

(1) *Németh Gy. – Hegyi W. Gy.*, Görög-római történelem, Osiris Kiadó, Budapest, 2011, 25 skk; 323-565. és 568-570.

(2) *Németh Gy.* (szerk.), Görög-római szöveggyűjtemény, Osiris Kiadó, Budapest, 2011, 81-85 (No. 47); 100-103 (No. 61); 155-158. (No. 98-99) és küln. 162-328 (No. 102-206).

(3) *Az ókori görögök és rómaiak története* (szerk. J. Boardman – J. Griffin – O. Murray), Budapest., Maecenas [Kiadó], 1996 (angol ered. 1986⁵), 406 skk. és 545 skk (az ókori Róma története).

Ajánlott irodalom:

(II.) Általános irodalom

(1) *Alföldy G.*, Római társadalomtörténet, Budapest, Osiris kiadó, 2000² (1996¹; német ered. 1984³), küln. 96-151 (5: A principatus korának társadalmi rendje).

(2) *Maróti E. – Horváth I.K. – Castiglione L.*, A régi Róma aranykora (sorozatcím: Európa nagy korszakai), Budapest, Gondolat [Kiadó], 1974, küln. 253-339 (IV: A mindennapok kultúrája).

(3) *Salles, C.*, Hétköznapi élet a római császárok korában, Corvina Kiadó (sorozatcím: Mindennapi történelem), Budapest, 2008 (francia eredeti: 2004).

TOVÁBBÁ

(4) *Ferenczy E. – Maróti E. – Hahn I.*, Az ókori Róma (Egyetemi tankönyv), Tankönyvkiadó, Budapest, 1992 – azóta több, változatlan utánnyomásban

(5) *Havas László – Hegyi W. Gy. – Szabó E.*, Római történelem, Osiris Kiadó – Osiris tankönyvek (szerk. Németh Gy.), Budapest, 2007 (Mindkét jegyzet a római történelem minden korszakához részletes bibliográfiát tartalmaz.)

Egyéb tudnivalók (pl.: tananyag, követelmények, stb. internetes elérhetősége):

Írásbeli (teszt) kérdések (max. 30 kérdés):

(A) A római történelem mely jelentős eseményeit jelölik az alábbi dátumok: Kr. e. 750; Kr. e. 298-290; Kr. e. 265; Kr. e. 146; Kr. e. 49; Kr. u. 66-70; Kr. u. 250; Kr. u. 325; Kr. u. 378.

(B) Rendeljen évszámot a római történelem alábbi eseményeihez: az ún. Tizenkéttáblás törvény (leges duodecim tabularum) meghozatalának éve; a harmadik samnis háború; a rómaiak elfoglalják az Appennini-félsziget utolsó, még önálló városi közösségét, az etruszk Volsiniit. Ezzel befejeződik Itália meghódítása; T(itus) Quinctius Flaminius az isthmosi játékokon kihirdeti a görög városok szabadságát; a harmadik mithridatesi háború (VI. Mithridatész Eupatör pontosi uralkodó ellen); a triumvir M(arcus) Lepidus halála. Augustus pontifex maximus lesz; Traianus második dák háborúja; Diocletianus ármaximáló rendelete; A milánói (mediolanumi) edictum.

(C) Kik voltak a királyok, majd a köztársaság korának, valamint a római császárkor időszakának alábbi – legendás, ill. valós politikai személyiségei:

Servius Tullius; Cn(aeus) Marcius Coriolanus; L(ucius) Quinctius Cincinnatus; L(ucius) Cornelius Scipio Barbatus; P(ublius) Cornelius Scipio Africanus Maior; L(ucius) Licinius Lucullus; M(arcus) Licinius Crassus; Domitianus; Septimius Severus.

(D) Határozza meg az alábbi fogalmakat: agnatio-agnatus; limes (Romanus); praepositus sacri cubiculi; vicissima hereditatium; vir clarissimus